

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ΄

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 16 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 514

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΙΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΒΑΣΙΛΙΚΩΤΑΤΟΣ. Οι γραμματοπακάληδες.
Π. ΓΙΑΝΝΗΛΙΑΣ. Ἑλλάδα καὶ Ἰταλία.
ΚΑΠΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΗΣ. Πῶς κατὰ Λήμψα.
Κ. ΜΕΓΑΡΗΣ. Μαχαραγιάς.
ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Τί χρειάζεται.
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Ἀγγροὶ νόστοι.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οἱ ἀπόγονοι (συνέχεια).
ΨΥΧΑΡΗΣ. Ἀπαντησοῦλα.
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΠΑΝΤΗΣΟΥΛΑ

Ποῦ νὰ τὸ ὑποψιαστώ, πὼς πειράζοντας τὸ Φερ-
ντινάντο τῆς Βουλγαρίας, θὰ πείραζα τὸν Πετρο-
κόκκινόν μας τῆς Ἑλλάδας;

Εἶχα πεῖ, σ' ἓνα μου ἄρθρον τοῦ **Νουμά**, εἶχα
πεῖ κι ἄλλοτες ἄλλοῦ, πὼς μὲ τὴ φρονιμάδα δὲν κα-
τορθώνει κανεὶς τίποτα τῆς ἀξίας, πὼς κάθε ἀληθι-
νὸ κατόρθωμα θέλει καὶ τὴν τρέλα του.

Ὁ κ. Δ. Πετροκόκκινος, μὲ λίγα λόγια, ἔχει
τὴν καλοσύνη, ἀπὸ τῆς Λόντρα — γιὰτὶ φαίνεται, ἔ-
πως μιά φορά κ' ἓναν καιρὸ στὸ Φαλκεστόνι, πὼς
ἢ Ἀγγλία τὸν ἐμπνέει — ἔχει λοιπὸν τὴν καλο-
σύνη νὰ μοῦ ἀποδείξῃ, πὼς ἐκεῖνα ποῦ ἔγραψα στὸ
Νουμά γιὰ τὴ φρονιμάδα καὶ τὴν τρέλα δὲ βασί-
ζονται στὴν πραγματικότητα.

Μιλᾶ γιὰ τὴ Βουλγαρία, γιὰ τὸ Φερντινάντο,
γιὰ τὸ Δάνεφ, γιὰ τὸ Γκέσωφ — τοὺς ξέρει ὅλους,
καλέ! — γιὰ τὴν ὀχλοκρατία, γιὰ τὸ Σύνταγμα,
γιὰ τὴν καθολικὴ ψηφοφορία, γιὰ τὸ Βενιζέλο, γιὰ
τοὺς τρελοὺς ποῦ φρόνιμο νὰ στέλνονται στὸ Δρο-
μοκαίτειο καὶ γιὰ τοὺς φρόνιμους ποῦ τρελὸ διόλου
δὲν εἶναι νὰ κυβερνοῦνε τὸν τόπο.

Εἶναι οἱ λίγες γραμμὲς τοῦ φίλου μας σωστὸ
μάθημα ἱστορίας καὶ φιλοσοφίας. Ὡστόσο, τί νὰ σᾶς
πῶ; δὲ μ' ἔπεισε. Γιὰ νὰ βασιστῶ καὶ γὼ μιά φορά
στὴν πραγματικότητα, θαρῶ μάλιστα πὼς θὰ ξα-

κολουθήσουμε τὸ δρόμο μας ὁ καθένας ἑπὼς καὶ ξε-
κινήσαμε, δηλαδὴ ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ μὲ τὴν τρέλα
τῆς δικῆς μου — ὁ Πετροκόκκινος μὲ τὴ δικῆ του
τῆ φρονιμάδα.

Ὁχτώ τοῦ Σποριά, σάββατο, 1913

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

Δυὸ φορές, θαρῶ, μεταχειρίστηκα τὸν τίτλο «τί
χρειάζεται», πρὶν κἀνῆ τὴν καλοκαιριάτικη διακοπὴ
τοῦ ὁ «Νουμάς», πρὶν δηλ. τὸν πόλεμο μὲ τοὺς
Βουλγάρους, ἔταν ἡ γενικὴ φροντίδα εἴτανε, πὼς
θὰ κολοβωθοῦν ἔσο τὸ δυνατὸ λιγώτερο τὰ σύνορά
μας ἀπὸ τὴ Βουλγάρικη πλημμύρα. Καὶ τώρα ὕ-
στερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο μὲ τὸ εὐτυχισμένον ἀποτελε-
σμα, μὰ καὶ τὰ θλιβερά του παρακολουθήματα, καὶ
ὕστερ' ἀπὸ τὴν μὲ τόση δυστοκία ἀκριβοαποχτημέ-
νη εἰρήνη μὲ τοὺς Τούρκους φυσικὰ ἢ σκέψη πάλι
διευθύνεται στὴν ἴδια ἔρευνα, στὸ τί χρειάζεται, ὄχι
πιά ὡς ἐξωτερικὸ βοήθημα — ποῦ ζητούσαμε τότες
— καὶ στήριγμα γιὰ τὰ πέρ' ἀπ' τὸ Κράτος ἔθνι-
κά μας δίκια καὶ συμφέροντα, ἀλλὰ ὡς βάση καὶ
θεμέλιο γιὰ τὸ νέο ἔθνικόν μας χτίριο, τὸ νέο Κρά-
τος, στὸ πὼς τὰ ἔσα ἀποχτήσαμε θάποτελέσουν ἀνα-
πόσπαστα κι ὀργανικὰ κομμάτια τοῦ Ἑλληνικοῦ
Κράτους.

Ἄν μᾶς κινούσε κ' ἐμᾶς τὸ ἴδιο πνεῦμα ποῦ κι-
νεῖ κείνους ποῦ ἀντιπολιτεύονται τὸ Βενιζέλο, βέ-
βαια ποῦ θὰ καθόμασταν ἀνοίγοντας νέα συζήτηση
τώρα στὸ «Νουμά» νὰ κρίνουμε τὰ περασμένα καὶ
νὰ ψεγαδιάζουμε. Ἄλλὰ δὲν τὸ νομίζουμε συμφέρο
ἔθνικόν αὐτό. Κι ἂν ἀργότερα τύχῃ περίσταση νὰ τὸ
κάνουμε, νὰ κρίνουμε τὰ περασμένα καὶ νὰ κατα-
κρίνουμε, οἱ τέτιες κουβέντες μας θάναν ὡς παρὲν-
θεση σ' ἄλλες μὲ οὐσιαστικώτερο σκοπὸ. Τὸ ὑποθέ-
τουμε κ' ἐμεῖς καὶ σκεδὸν τὸ πιστεύουμε πὼς ἔγι-
ναν λάθη στὴν διεξαγωγὴ τοῦ ἔθνικου ἀγώνα, πὼς
τὸ τάδε ἢ τάδε πρόσωπο ἔφταιξε στὴν τάδε ἢ τάδε
περίσταση, πὼς μπορούσαμε ἴσως νάχουμε τὰ ἴδια ἢ
καλύτερα ἀποτελέσματα μὲ λιγώτερους σπαραγ-
μοὺς καὶ θυσίες. Ἐπίσης ἡ εἰρήνη μὲ τοὺς Τούρ-
κους δὲ μᾶς ἐνθουσιάζει ἔτσι ποῦ ἔγινε, καὶ πονοῦμε
ἐπίσης ἐκεῖ ποῦ πονεῖ κι ὁ Γν. Μκ. τῆς «Ἀκρόπο-
λης» — Εἶναι ὁ Στ. Δραγούμης; Κι ἀραγες αὐτὸς

είν' ὁ λόγος τῆς παραίτησής του ; , ἀλλ' ἀφοῦ ἐ-
γινε ὅ,τι ἐγινε καὶ φτάσαμε σ' ἓνα ὁρισμένο ἀποτέ-
λεσμα, τί θὰ βγῆ μετὰ τὸ νὰ συζητοῦμε τὰ περασμέ-
να, τί θὰ κερδίσουμε ἀπ' ὅσα χάσαμε ; Περικτῆς
βέβαια δὲν εἶναι οἱ κρίσεις αὐτές, ἀλλὰ εἶναι γιὰ τὴν
ἱστορία, τουλάχιστο δὲν εἶναι γιὰ σήμερα, ἂν σκοπός
των εἶναι νὰ καθορίσουν τὴ χάσούρα μας, γιὰ νὰ
ἐρευνηθῆ τὸ πῶς αὐτὴ θὰ ἐξουδετερωθῆ στὸ μέλλο.
Σήμερα, ἐνῶ βουρὸ ἐργασίας ἐθνικῆς μπροστὰ μας
περιμένει ἐργάτες, εἶναι ἀντιπatriωτικὸ καὶ προδο-
τικὸ ἔργο, καίνοι πού εἶναι γιὰ νὰ δουλέψουν νὰ χάν-
νουν πολυτιμώτατο καιρὸ στὴν ἀχάριστη ἀσχολία
τοῦ ἐπικριτῆ. Σήμερα Κυβέρνηση καὶ Βουλὴ καὶ
πολιτευόμενοι καὶ Τύπος κύρια σκέψη καὶ φροντίδα
τους πρέπει νὰ ἔχουν τὴ σύντομη καὶ γοργή, ὄχι βέ-
βαια κ' ἐπιπόλαιη, ἐρευνα καὶ τὴν ἄμεση ἐνέργεια
ἄλλων ὅσα χρειάζονται γιὰ τὸ σκοπὸ πού ἀναφέ-
ραμε.

Κι ὅσα χρειάζονται δὲν εἶναι οὔτ' ἓνα οὔτε δύο
εἶναι πάρα πολλά. Καὶ τῶν πολλῶν αὐτῶν δὲν πρέ-
πει νὰ γίνῃ ἀταχτὴ ἐπιδίωξις. Ὅπου δὲν μπορεῖ
νὰ γίνῃ παράλληλη ἢ πραγματοποίηση, πρέπει τὰ
ναγκασιότερα νὰ ἐρῶν πρῶτα στὴ σειρά. Ποιά λοι-
πὸν εἶναι τὰ ναγκασιότερα, τί πρῶτ' ἀπ' ὅλα χρειά-
ζεται ; Νά, τὸ ζήτημά μας.

Ὅξω ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ δυνάμωμα τοῦ Κρά-
τους, ὅλες οἱ ἀνάγκες πού περιμένουν νὰ θεραπευ-
τοῦν στὶς νέες χώρες μας μποροῦν, νομίζουμε, νὰ
χωριστοῦν σὲ τρεῖς κατηγορίες : ἀνάγκες οἰκονομι-
κῆς, ἀνάγκες ἐκπαιδευτικῆς καὶ ἀνάγκες, ὅς τις ποῦ-
με ἔτσι, ἐλευθεροπολιτικῆς. Ἐννοοῦμε τὴν πολιτικὴ
διαπαιδαγώγησι, γενικὰ τὰ μέτρα πού χρειάζονται
ὡς πού νὰ γίνουσι σωστοὶ καὶ ἄξιοι ἐλεύθεροι πολῖτες
οἱ κάτοικοι τῶν νέων μας χωρῶν, καὶ ὅσοι ἀπ' αὐ-
τούς εἶναι ἀλλόφυλοι νὰ πάψουν νὰ ἔχουν τάση ἀπο-
χωρισμοῦ, νὰ ἀπατήσουν τὴ νέα πολιτικὴ κατάστα-
ση. Κ' ἐπειδὴ οἱ τέτοιες ἀνάγκες δὲ νομίζουμε, κάθε
ἄλλο μάλιστα, ὅτι μόνο στὶς νέες μας χώρες εἶναι
αἰσθητέες, ἀλλὰ μετὰ κάποια διαφορὰ βαθμοῦ καὶ στὶς
παλιές, ἀκολουθεῖ ὅτι κάθε λόγος γιὰ τίς ἀνάγκες
αὐτές ἀποβλέπει γενικὰ σ' ὅλο τὸν πληθυσμὸ τοῦ
Κράτους. Ἡ κυριώτερη διαφορὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ εἶναι
στὴ διαίτησιν, μόνο καὶ στὸ ὅτι ἴσα μετὰ σήμερα οἱ νέοι
πληθυσμοὶ δὲν ἔλαβαν τὰ πολιτικὰ δικαιώματα ποῦ-
χουν οἱ παλιοί. Κι αὐτὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα
δὲν εἶναι, μοῦ φαίνεται, ἡ ἀμεσώτερη ἀνάγκη. Ὅτι
ἡ Μακεδονία δὲν εἶναι Δόβρουτζα, ὅτι πρέπει στοὺς
κάτοικούς της ὅλους νὰ δοθοῦν τέλεια τὰ δικαιώ-
ματα αὐτά, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις.

Μόνον πού πρέπει νὰ προετοιμασθῆ κάπως ὁ πλη-
θυσμὸς γι' αὐτὴ τὴν ἀφομοίωσι, χωρὶς ὅμως ἡ προε-
τοιμασία νὰ βαστάξῃ περισσότερο ἀπὸ ἓνα χρόνον.
Στὸ μεταξὺ ἔτσι πρόχειρα λέμε μιὰ γνώμη—μπο-
ρεῖ νὰ γίνῃ τὸ ἔξης : Ἀφοῦ γίνῃ μ' ἓνα Διάταγμα
ἢ προσάρτησι, νὰ βγάλῃ μιὰ προκήρυξις ἢ Κυβέρ-
νησι γιὰ τοὺς νέους συμπολίτες μας, γραμμένη
Τούρκικα γιὰ τοὺς Τούρκους, ὅς ἐπιτραπῆ αὐτῇ ἡ
συγκατάβασι, ὡς πού νὰ μάθουν ὅλοι τὰ Ἑλληνι-
κὰ, Γαλλικὰ γιὰ τοὺς Ἑβραίους κ' Ἑλληνικὰ γιὰ
τοὺς ἀποδέλοιπους, ὅπου νὰ τοὺς γνωστοποιῆ ἐπίση-
μα τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα, νὰ
τοὺς βεβαιώσῃ ὅτι, ὅπως καὶ οἱ στρατιωτικῆς ἀρχῆς
τοὺς ἐπροκήρυξαν, ἀσφαλτα καὶ γιὰ πάντα θὰ ἀπολά-
ψουσι τὴν ποθητὴ ἰσονομία καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀ-
σφάλεια καὶ θετικτικὴ ἐλευθερία καὶ νὰ τοὺς
γνωστοποιῆ ὅτι εἰτοιμάζει τὸ ὅτι χρειάζεται γιὰ τὴν
ἀφομοίωσι μετὰ τὸ παλιὸ Κράτος καὶ νὰ ὑπόσχεται,
ὅτι ἡ ἀφομοίωσι αὐτὴ καὶ ἡ ἐνέργεια ταχικῶν ἐ-
κλογῶν δὲ θὰ γίνῃ παραπάνου ἀπὸ ἓνα χρόνον. Σύγ-
χρονα μπορεῖ νὰ βγῆ Διάταγμα τῆ Νόμις ἑκτακτος,
ἂν δὲν ὑπάρξῃ συνταγματικὸ ἐμπόδιο, πού νὰ ἐρί-
ξῃ ὅτι στὸ διάστημα τοῦ ἐνὸς χρόνου ἐπιτρέπεται
νὰντιπροσωπευτοῦν οἱ νέες χώρες μας στὴν Ἑθνικὴ
Βουλὴ μ' ἀντιπροσώπους ἐκλεγμένους κατὰ τὸ γνω-
στὸ τοὺς Τούρκικο σύστημα, καὶ τὸ Διάταγμα αὐ-
τό, πού πρέπει νὰ ἐρίξῃ ἕξω καὶ πῶς θὰντιπρο-
σωπευτῆ ἡ Κρήτι, νὰ γίνῃ γνωστὸ στὴν προκήρυ-
ξι καὶ σύντομα νὰ μπῆ στὴν πράξι. Ἔτσι θὰ ἔχο-
με τὴ Βουλὴ πού ἔχομε γιὰ ἓνα χρόνον ἀκόμα καὶ
δὲ θὰ χάνουσι πολῦ καιρὸ μετὰ τὴν ἐκλογικὴ ἀ-
ναστάσι, οὔτε κινδυνεύουσι νὰ ἔχουσι ἀδύναμη Κυ-
βέρνησι (τὸ σκάνταλο τοῦ Στράτου δὲν πιστεύουσι
πῶς θὰ γίνῃ κανένα σοβαρὸ ἀποτέλεσμα). Θὰ μείνῃ ἡ
ἴδια Κυβέρνησι ὅπως εἶναι ἢ κάπως ἐναντιωμένη,
γιὰ νὰ πτελειώσῃ τὸ ἔργο της. Ἦξεν πιά, ἂν, ὅπως
εἶπα, ὑπάρχει ἐμπόδιο, ἂν κινδυνεύουσι οἱ Ντελη-
γιάννικοι «θεσμοί», ἂν Βασιλιάς καὶ Βενιζέλος φο-
βοῦνται «νόθεσι τοῦ πολιτεύματος». Τότες τί θὰ
ποφασιστῆ γιὰ τὸ ζήτημα τῶν ἐκλογῶν, δὲν ξέρου-
με. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, εἶπαμε ὅτι τὰ πολιτικὰ δι-
καιώματα δὲν εἶναι ἡ ἀμεσώτερη ἀνάγκη γιὰ τοὺς
νέους πληθυσμούς μας. Μὰ οὔτε καὶ οἱ ἐκπαιδευ-
τικῆς ἀνάγκες καὶ ὅτι αὐτές περιλαμβάνουσι κάθε μέ-
σο ἐκπολιτισμοῦ—ἔχουσι τὴν πρώτη θέσι ὡς ἀνάγ-
κες. Τὴν πρώτη θέσι τὴν ἔχουσι δὲν πιστεύω νὰ
τὸ ἀμφισβήτηθῆ κανεὶς. οἱ οἰκονομικῆς ἀνάγκες τόσο
γιὰ τοὺς νέους ὅσο καὶ γιὰ τοὺς παλιούς πληθυ-
σμούς τοῦ Κράτους μας. Γνωστὸ τὸ primum vivere,
deinde philosophari. Καὶ γνωστὸ τὸ πόσο ὑπέφερε
οἰκονομικὰ ὁ πληθυσμὸς ὅλου τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴν

δύσκολη ἔθνηκή περίστασις πού περάσαμε. Καί γνωστό ὅτι καί πρὶν τὸν πόλεμο δὲν εἶταν μπόλικα σκορπισμένη ἢ «εὐημερία» στὸν Ἑλληνικὸ λαό, κι ὁ Βενιζέλος δὲ θὰ ξέχασε ὅτι ὑποσχέθηκε νὰ ἐργασθῆ, γιὰ νὰποχήσῃ ὁ λαὸς αὐτὸς γιὰ κάθε ἀτομὸ τοῦ τὸ «ἀπαραίτητο ποσὸ εὐημερίας», ἂν καλοθυμᾶμαι τὴ φράση. Ὁ πρόσθετος πάλι λαὸς μας, πού οὐτ' αὐτὸς βέβαια εἶχε προτύτερα τὴν «εὐημερία», ὁ λαὸς αὐτὸς, πού σὲ μερικὰ σημεῖα τοῦ Κράτους εἶναι παραδολὸς καί μὲ ἀπηχτο τὸ ἔθνηκὸ αἴστημα, εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη — ἄς προσέξῃ πολὺ σ' αὐτὸ ἢ Κυβέρνησις — νὰ μὴ νοιώσῃ δυσκολώτερη καί φτωχικώτερη τὴ ζήσις τοῦ κάτου ἀπ' τὴν Ἑλληνική Διοίκησις ἀπ' ὅτι τὴν ἐνοιῶθε κάτου ἀπ' τὴν Τούρκικη. Γιατί κ' Ἑλληνες καθαροὶ ἀκόμη σὲ τέτια περίπτωση εἶναι φυσικὸ νὰ βραρυγνομοῦν. Ἄκουσα ἀπὸ στρατιῶτες μας πού πολέμησαν στὴν Ἡπειρο, ὅτι χωριάτες Ἡπειρώτες ἐξεστόμιζαν τὴ γνώμη ὅτι «καλύτερα βρισκόντουσαν, ὅταν εἶταν Τούρκικο, παρὰ τώρα στὸ Ἑλληνικόν», ὅτι «ἔφυγε τὸ «μπερεκέτι» μαζί μὲ τοὺς Τούρκους». Μᾶς συμφέρνει αὐτὴ ἢ γνώμη :

Τὸ πρῶτο λοιπὸν πού χρειάζεται γενικὰ γιὰ ἔλον τὸν πληθυσμὸ τοῦ Κράτους καί εἰδικώτερα γιὰ νὰσφαλίσουμε τὴν ὕλικὴ ἀνεσις καί συνακόλουθα καί τὴν ἀγάπη καί τὴν ἀφοσίωσις στὸ Ἑλληνικὸ Κράτος τῶν νέων συμπολιτῶν μας εἶναι νὰ φροντίσουμε γιὰ τίς οἰκονομικὰς ἀνάγκας, νὰ κάνουμε τὴ ζωὴ φτηνότερη κ' εὐκολώτερη ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ Κράτος. Δὲν πρέπει νὰ μείνῃ στὸ χαρτὶ μόνο ἢ περικοπὴ πού βλέπουμε στὴν ἀπάντησις τῆς πλειοψηφίας στὸ Βασιλικὸ Λόγο, ὅτι «Ἡ Ἀντιπροσωπεία τοῦ ἔθνους... θέλει συντόμως ἐργασθῆ, ὅπως ἀνακουφίσῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς δικαίαν ἀνταμοιβὴν τῶν θυσιῶν καί μετὰ προθυμίας θέλει παράσχει τὴν συνδρομὴν τῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν πρὸς ἐπιψήφισιν τῶν μέτρων, τὰ ὅποια θέλει αὕτη εἰσηγῆθῆ διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν νέων χωρῶν κλπ.». Δὲν πιστεύουμε ἀνακούφισις οἱ κ. κ. βουλευτῆς νὰ ἐννοοῦν μονάχα τὴν ἀποζημίωσις καί τίς συντάξεις γιὰ τοὺς λαβωμένους κι ἔσας οἰκογένειες ἀπόμειναν ὄρφανές ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ἐνα τέτιο μέτρο — δικαιοῦτα καί ἀπαραίτητο, δὲ λέμε ὅχι — μοναχὸ τοῦ, δίχως ἄλλα παράλληλα καί γενναῖα, πού νὰ ξαλαφρώσουν τὸν ἀποδέλοιπο πληθυσμὸ, μπορούμε νὰ τὸ παραλληλίσουμε μὲ τὸ ἔργο πού κατὰ ἕνα στίχο τοῦ Boileau, νομιζώ, κάνουν οἱ καμπάνες, πού «pour honorer les morts, font mourir les vivants».

Ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς πάσχει ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια,

δὲν ἔχει ἄφθονα τὰναγκαϊότερα εἶδη τροφῆς, δὲν τρώει ἀρκετά, πεινάει, γιὰ νὰ ποῦμε τὴ βρειὰ λέξι. Καί δὲν πρόκειται ἔδω γιὰ τοὺς προλετάριους τῶν πόλεων μονάχα, ἀλλὰ καί γιὰ τοὺς χωρικοὺς, καί γενικὰ τοῦλάχιστο γιὰ τὰ ἐννιά δέκατα τοῦ πληθυσμοῦ. Καί ψωμὶ ξερὸ ἀκόμη τρομάζει νὰ τὸ φάῃ μπόλικο. Ἐγνώρισα χωρικὰς οἰκογένειες στὸ Μωριᾶ, πού ζύμωναν 10—15 ψωμιὰ μεγάλα μονομιᾶς, μαῦρα καί σὰν τὴ λάσπη, καί τὰράδιαζαν στὸ ράφι σὰν κονίσματα, γιὰ νὰ ξεραίνονται καί νὰ φτουρᾶνε, νὰ μὴν τρώγουντι πολὺ. Κ' ἐγνώρισα οἰκογένειες, πού καί τὰ τέτια ψωμιὰ ἀκόμη τᾶφιναν ἀπείραχτα στὰ ράφια γιὰ πολλὰς μέρες κ' ἔκαναν οἰκονομία τρώγοντας φασόλια ντόπια μοναχὰ μὲ δίχως λάδι, γιὰτι αὐτὰ δὲν τὰγόραζαν. Νομιζώ πὼς τέτια λιτότητα καί ὀλιγάρκεια παύει πιά νὰ εἶναι ἀρετὴ, ὅσο κι ἂν τὴν βρῖσκουν τέτια οἱ Ντεληγιάννηδες, καί νομιζώ πὼς, ὅσο ἀξιος τῆς τύχης τοῦ κι ἂν εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς παραγωγικὸς κ' ἐργατικὸς λαὸς, πού δὲ σηκώθηκε ὡς τώρα νὰ σπάσῃ τὰ κεφάλια τῶν κυβερνητῶν τοῦ καί τῶν ἐκμεταλλευτῶν τοῦ καί τῶν ἐμπόρων τοῦ, πὼς δὲν τοῦ ἀξίζει καί τόση πάλι κατάντια καί πὼς εἶναι καιρὸς νὰ δῆ πιά μεγαλύτερη ἀφθονία.

Εἶναι καιρὸς ἀλήθεια ! Γιατί κατάντησε πιά ἀνοικονόμητη ἢ ζωὴ στὴν Ἑλλάδα ! Εἶναι κι ἄλλου ἀκρίβεια, ὅπως στὴν Ἀουστρία π. χ., ἀλλὰ δὲ σὲ σφίγγουν ἐκεῖ οἱ ἄλλες συνθήκες τῆς ζωῆς, ὅπως ἔδω οὐτ' ὅλα τὰ εἶδη εἶναι σπάνια καί ἀκριβά. Ἐδῶ ἔξω ἀπὸ τὸ λάδι καί τὸ κρασί — γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ παραδείγματα, — πού κι αὐτουνῶν, ἔταν περᾶσσαν στὸ ἐμπόριο, διπλασιάζεται ἢ τιμῆ, τί πρᾶμα εἶναι φτηνὸ καί ἀφθονο ; Ἀφοῦ, ἐνῶ εἴμαστε σὲ σταφυλότοπο, οὔτε σταφύλια μπορούμε νὰ φᾶμε στὸν καιρὸ τους κάτου ἀπὸ 50 λεπτὰ τὴν ὀκά κ' ἄς πουλιέται ὁ μούστος μιά δεκάρα. Μὲ 50 λεπτὰ ἔμως ἀκόμη καί στὴν Ἀγγλία βρῖσκει κανεὶς σταφύλια. Φανταστῆτε, ἂν μπορεῖ ἕνας φτωχὸς οἰκογενειάρχης νὰ φέρῃ σταφύλια σπῖτου τοῦ θὰ θέλῃ ἕνα δίφραγκο τὴν ἡμέρα. Στὴ Βόρεια Εὐρώπη ἔμως, ἂν δὲν μπορεῖ νὰ φάῃ σταφύλια, μπορεῖ νὰ φάῃ ἀχλάδια, πού μὲσ' στὸ Βερολίνο τὰ βρῖσκει μὲ μιά πενρα ὡς μιά δεκάρα τὸ πρῶντι, μπορεῖ νὰ φάῃ μήλα, πού δὲν ξέρουν τί νὰ τὰ κάνουν, ἐνῶ σ' ἐμᾶς εἶναι εἶδος πολυτελείας μὲ μιά δραχμὴ κι ἀπάνου τὴν ὀκά. Καί δὲν εἶναι ντροπὴ μας, δὲν εἶναι ἀνάποδο πρᾶμα, Αὐγουστο μῆνα νὰ βρῖσκονται στὸ Λονδίνο πορτοκάλια φρέσκα καί ὠραῖα μὲ 1 1/2 ὡς 2 πέννες, κ' ἔδω τὸν ἴδιο καιρὸ τὰ χειρότερα τους, τὰ κτριμισμένα καί ξερά, νᾶχουν 30—50 λεπτὰ ; Μήπως ἢ Σικελία καί ἢ Ἰσπανία εἶναι κοντύτερα στὸ Λον-

δίνω απ' ε,τι είναι ως προς την Αθήνα οι δικοί μας πορτοκαλλότοποι; Τι πρώτο νάναφέρω και τί δεύτερο; Βλέπετε, εδώ πιά δε μιλω για όσα μας απαγορεύει το δασμολόγιο, μιλω για πράματα που παράγει ο τόπος μας. Πώς συμβαίνει να απαγορεύονται κι αυτά ακόμη σ' όσους δεν είναι πλουτοκράτες; Το ψωμί πρώτα πρώτα, πώς το τρώμε σε διπλάσια τιμή απ' ό,τι έχει στη γειτονική μας Τουρκιά, ενώ ο φόρος του σταριού είναι μόνο 8 ή 9 λεφτά; Το τυρί, ενώ απ' τους παραγωγούς αγοράζεται κάτω από δραχμή, πώς ανεβαίνει στις τρεις; Πεπόνια και καρπούζια, ενώ απ' τον παραγωγό αγοράζονται 5-6 έστω 10 λεφτά την όκα, πώς συμβαίνει να μην μπορούμε να τα φάμε κάτω από 30; Αλλά και πουλερικά γιατί να μην έχουμε φτηνά και άφθονα; Αμέ το γάλα; Όρίστε στου Μπερνίτσα να πιήτε 60-70 δράμια νερόγαλα με 30 λεφτά, δηλ. με δυο δραχμές την όκα. Πηγαίνετε και στη Γερμανία να βρείτε σε κάθε βήμα σας γάλα πραγματικό με μιὰ πεντάρα το ποτήρι. Κάπου στη Δυσελδόρφη — άβίξο για τον κ. Συναδινό ήθελαν να μου δώσουν και ρέστα, γιατί είχε τρία (άρ. β) πφένιχ το ποτήρι. Σε καλή ξενοδοχεία φυτοφαγικά, όπως στη Φρειδρισχτράσσε του Βερολίνου, μιὰ δεκάρα άγνότατο παχύ γάλα σε καθαρώτατο ξεχειλιστό ποτήρι. Στο Παρίσι τα ίδια μαζί με το φαγητό σου δίνουν και μιὰ μπουτίλλια γάλα, αν το προτιμάς από τη μπίρα ή το κρασί. Αφίνω που είναι κι άποστειρωμένο το γάλα που βρίσκεται στην αγορά. Βούτυρο; κόπιασε εδώ να φάς; Οι αλοιφές έχουν 8 δραχμές. Το ύποφερτό 12-16. Τα νοθεμένα του φαγητού 6-8. Στη Βουργαρία όμως έχει 2-2¹/₂-3 δραχμές, κι έχει πολύ άκριβώτερα στην άλλη Εύρώπη. Κ' ενώ δεν έχουμε βούτυρο, το δασμολόγιο ως τόσο μας απαγορεύει το ωραίο φυτικό βούτυρο, το κοκοφοινικόλαδο; ή δρ. ή 4 φόρο στην όκα, αν αγαπάτε! κι ως είναι κι άπαραίτητο για τάρωματικά σαπούνια. Τι να τρώμε λοιπόν; Πατάτες; Αλλά κι αυτές έχουν 40-50 λεφτά. Κ' οι ντομάτες ακόμη το ίδιο. Και τα λαχανικά όλα, μάλιστα στα χωριά,σάν απαγορευμένα.

Λογαριάστε τώρα και τα είδη που δεν παράγουμε και τα περιλαμβάνει το δασμολόγιο — όπως περιλαμβάνει και πολλά απ' όσα παράγουμε — και προσθέστε στη φορολογία την άισχροκέρδεια των εμπόρων και την κλεψιά στο ζύγι — άλλη πληγή αυτή! Είναι ζήτημα, αν 10 ο/ο από τους πουλητάδες ζυγιάζουν σωστά και δε λένω μόνο τους πλανόδιους — και τις νοθεμένες ποιότητες και τα γαλασμένα και βρώμικα πράματα — όλα πέρα πέρα ανεξέλεγκτα, — για να απολάβετε την μακαριότητα της ζωής του Έλληνικού κοσμάκη, που πλερώνει για

νάχη άστυνομία, δικαιοσύνη και λοιπά κοροφέςαλα.

Της κατώτερης ποιότητας το ρίζι της Αίγυπτου, νομίζω, ή κάποιας άλλης Άγγλικής χτήσης, σε σακκιά, όχι σε ζεμπιλια — έξω δεν έχει παραπάνου από 30-40 λεφτά την όκα. Ο φόρος πόσος είναι; Όχι: πάνου από 20, υποθέτω. Είναι λοιπόν κανείς που πουλάει ρίζι μ' 60-70 λεφτά, δηλ. όσο έχει έξω ή καλή ποιότητα, το ρίζι Καρολίνας; Τα φασόλια, ενώ έπρεπε να έχουν 40-45 το πολύ λεφτά, πώς ανεβαίνουν στα 70; Το πετρέλαδο τάγόραζα 1.60 την όκα με τη ζυγαριά, γιατί 1.40 δε μου τδινε ο μπακάλης παρά μόνο με τα μέτρα του καταλαβαίνετε, τι είδους είναι τα μέτρα. 1.60! δηλ. 8 φορές την άρχική αξία του! Σπερματσέτα; Ρούχα; Καπέλλα; 30-120 ο/ο άκριβώτερα απ' ό,τι είναι στην άλλη Εύρώπη. Γιατί; Για να κερδίζουν οι έμποροι, ο «Φοίβος», οι ύφαντουργικές μας εταιρείες, ο Πουλόπουλος. Μά δεν πάνε λοιπόν στο διάλο αυτοί όλοι; Παπούτσια; Κείνα που παίρνεις πέρασι 20 δρ., φέτος έχουν 25. Αν φταίει ο πόλεμος, δεν ξέρω. Να δούμε και μετά τον πόλεμο. Έπιπλα, βιβλία, πράματα του νοικοκυριού; Ας μην κάνουμε ούτε κουβέντα, ούτε σύγκριση. Και τα λοιπά, και τα λοιπά. Παύω τα παραδείγματα, μη γίνουν το «Νουμά» οι στήλες μπακάλικου τεφτερί!

Πώς θα διορθωθεί τώρα ή κατάσταση αυτή; Το Κράτος βέβαια δε φταίει για όλα, για να τα διορθώσει κιόλας όλα. Φταίνε κ' οι άνθρωποι μας και ύπάρχουν κ' αίτίες που βρίσκονται στην παγκόσμια εξέλιξη και κοινωνική κατάσταση. Φταίει όμως σ' έμας παραπολύ το Κράτος, γιατί τίποτα δεν έφρόντισε, άπολύτως τίποτα, για να εύτυχήση ο μικρός κόσμος, κι αντίθετα ό,τι μπόρεσε έκαμε, για να τον φέρη στο άπραχώρητο. Τώρα λοιπόν με την εύκαιρία του διπλασιασμού του και με τον ειδικό σκοπό να μην άποξενώσουμε τους νέους συμπολίτες μας, μιὰ που μας άγγιξε πιά το μαχαίρι στο κόκκαλο, πρέπει το Κράτος, έστω και με μικρό κλονισμό στα οικονομικά του — προσωρινό κλονισμό και που μπορεί, αν έχει το κουράγιο, να τον έξουδετερώση με άμεση φορολογία του Κεφαλαίου — να λάρη τις γενναιότερες αποφάσεις που μπορεί, για να ξαλαφρωθή, ο πονεμένος και κουρασμένος Έλληνικός λαός.

Έμεις ως συντελεστικές για το σκοπό αυτόν ενεργείες νομίζουμε τις ακόλουθες:

1) Νάλλεξη ριζικά το άγριο και βάρβαρο δασμολόγιο. Για τη ζάχαρη π. χ. να παραδεχτή ή Κυβέρνηση τη γνώμη του άπόστολου της ζάχαρης Κ. Σπυρίδη, τα 30 λεφτά στην όκα για όλο το

Κράτος. Για τὸ πετρέλαιο ἐπίσης νὰ γίνῃ τὸ ἴδιο, ἀφοῦ τώρα θὰ μῆ ὡς ἐγγύηση — γιατί ἔχει : — ἡ κατανάλωση σὲ διπλάσιο Κράτος. Ἄν αὐτὸ δὲ συμ- φέρνῃ στὴν Ἐταιρεία τοῦ Οἰνοπνεύματος, δὲν εἶναι λόγος γιὰ νὰ ἐμποδιστῇ στὴν ἀπόφασή της Κυβέρ- νηση καὶ Βουλὴ. Καὶ τόσα, τόσα ἄλλα. Πῶς νὰ τὰ- ραδιάζω ; Τάχα τοῦ τυριοῦ καὶ τοῦ βουτύρου ὁ δα- σμὸς ἂν γίνῃ κι αὐτὸς 30 λεφτά, θὰ χάσῃ τὸ δη- μόσιο ἢ θὰ κερδίσῃ ; Κι ἂν θὰ χάσῃ πόσο πολλή θὰ εἶναι τάχα ἡ ζημιὰ ; Καὶ τὸ κοκοφαινικόλαδο, γιατί νὰ μὴ μᾶς ἔρχεται μ' ἓνα δασμὸ 10 ο)σ στὴν ἀξία του ; Καὶ φοῦλια (πούχουν 4 δρ. τὴν ὀκτὰ δα- σμὸ) γιατί νὰ μὴν τρώμε ; Καὶ τσάι γιατί νὰ μὴν πίνουμε ; Γιὰ νὰ ζοδεύουμε ψακόμηλο ; Καὶ τὰ πα- στὰ γιατί νὰ μὴ γίνουιν ἐλόφτηνα ; Καὶ τὰ ὑφάσμα- τα ἐπίσης ἔσα δὲν εἶναι τῆς πολυτέλειας ;

2) Κοντὰ στὰ ἔξοδα γιὰ τὶς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς ἐτοιμασίας νὰ οἰκονομηθοῦν καὶ καμμιά κατοστὴ ἐκατομμύρια, γιὰ νὰ ἰδρωθῇ μιὰ πραγμα- τικὰ Ἐθνικὴ Τράπεζα, δηλ. πού τὰ κεφάλαια καὶ τὰ κέρδη της νάνηκουιν στὸ Λιμῆσιο (ἢ τωρινὴ λε- γόμενῃ Ἐθνικὴ δὲν ξέρουμε γιατί ἔχει αὐτὸ ἔνο- μα), κι αὐτὴ νάναι κυρίως Γεωργικὴ καὶ Βιομη- χανικὴ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς γεωργούς, τοὺς κη- πουρούς, τοὺς ἀμπελοουργούς, τοὺς κρασάδες, τοὺς χτηνοτρόφους, τοὺς ὀρνιθοτρόφους, τοὺς ψαροτρό- φους, τοὺς συσκευαστὰς φρούτων καὶ λοιποὺς κον- σερβιστοὺς, τοὺς παστοῦτες ψαριῶν, τοὺς τυροκόμους καὶ βουτυροκόμους, τοὺς ταμπάκηδες, τὰ καπνεργο- στάσια, γενικὰ τοὺς βιομηχάνους πού δὲν ἔχουν ἀ- νάγκη ἀπὸ προστατευτικὸς δασμούς καὶ γιὰ κείνα μόνο τὰ προϊόντα τους, πού καὶ στὴν τιμὴ καὶ στὴν ποιότητα μποροῦν νὰ συναγωνιστοῦν τὰ ξένα, Τρά- πεζα πού θὰ ἰδρῶσῃ καὶ ἐνεχυροδανειστήρια, πού νὰ μὴ γδύνουν, καὶ, ὅπως ἄλλοιῶς μπορεῖ, θὰ εὐκο- λύνῃ τὸν κοσμάκη.

3) Ἡ Κυβέρνηση νὰ καλυτερέψῃ καὶ νὰ πω- κνώσῃ τὴ συγκοινωνία καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ λιγοστέ- φουν οἱ ναῦλοι καὶ τὰ γώγια.

4) Νάναγκαστοῦν ὅσοι ἔχουν ἀκαλλιέργητες ἐ- χτάσεις, νὰ τίς καλλιεργήσουν ἢ νὰ τίς πουλήσουν σὲ καλλιεργητές, κι ὅσοι ἔχουν οἰκόπεδα στὶς πόλεις νὰ χτίσουν ἢ νὰ τὰ πουλήσουν σ' ἄλλους πού θὰ χτίσουν, κι ἀκόμη, ὅπως ῥίνεται κι ἄλλοῦ, νὰ χτι- στοῦν σειρὲς ἀπὸ μικρὰ ἐργατικά σπίτια σύμφωνα μὲ τὴν ὑγιεινὴ, κι αὐτὸ μὲ κάπια συνδρομὴ τοῦ Κράτους στὴν ἔταιρεία πού θὰ τὰ χτίσῃ ἢ μὲ κά- πιον ἄλλο συνδυασμὸ.

5) Νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα τῶν τσιφλικιῶν, νάπο- ξεραθοῦν οἱ βάλτοι, νὰ γίνουιν κανάλια γιὰ πότισμα, νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ πρόσφυγες τῆς Θράκης, οἱ

Ἑλληνας τοῦ Καυκάσου κι' ὅποιοι ἄλλοι ἀνέστιοι γεωργικοὶ πληθυσμοὶ σὲ χτῆματα τοῦ Δημοσίου, νὰ ἰδρωθοῦν πυκνοὶ γεωργικοὶ σταθμοί, κ' οἱ γεωπόνοι νὰ μὴν τεμπελιάζουιν, παρὰ κυριολεκτικὰ νὰ χει- ραγωγῶν τοὺς γεωργούς καὶ χτηνοτρόφους στὴ δουλειὰ τους, νὰ τοὺς φωτίζουν γιὰ κάθε ζήτημα καὶ νὰ τοὺς σπρώχνουιν στὴν πρόοδο. Μ' ἓνα λόγο νὰ δυναμωθῇ γενικὰ ἡ γεωργία κ' ἡ χτηνοτροφία.

6) Νὰ ἐνεργεῖται πραγματικὴ, πυκνὴ, αὐστηρό- τατη καὶ γενικὴ σὲ πόλεις καὶ χωριά ἀστυνομικὴ ἐπίδραση στὰ ζύγια καὶ στὶς ποιότητες τῶν ἐμπο- ρευμάτων καὶ στὴν ἀγνότητα καὶ τὴν κατάστασι τῶν ὄσων εἶναι φαρῶσιμα. Γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ νὰ γίνεταὶ ἐπίκλησι ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ καὶ τῆς συνερ- γασίας τῶν πολιτῶν.

7) Νὰ ὑποχρεωθοῦν τὰ μονοπώλια νάχουν παν- τοῦ ἀποθήκες καὶ νὰ πουλοῦν μὲ τίς ἴδιες τιμές. Καὶ γιὰ μερικὰ εἶδη τῆς πρώτης ἀνάγκης, πού ἔχουν πολὺ μικρὴ ποικιλία στὴν ποιότητα, ὅπως ἡ ζάχαρη π. χ., νὰ ὀριστῇ γιὰ τοὺς λιανοπωλητὰς σ' ὄλο τὸ Κράτος ἓνα ἀνώτατὸ κέρδος ὄχι πάνου ἀπὸ 10 ο)σ. Γιὰ κἀτι ἄλλα πάλι, ὅπως τὸ γάλα, νὰ γίνεταὶ ὅ,τι καὶ στὰ πιδ πολιτισμένα μέρη καὶ νὰ ὀριστῇ ἐπίσης, ἂν εἶναι δυνατό, μιὰ ἀνώτατη τιμὴ γιὰ κάθε του εἶδος.

8) Μ' ὅσα μέσα μπορεῖ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸ Κρά- τος τὴ σύστασι Γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, κατανα- λωτικῶν συνδέσμων κλπ.

9) Γιὰ τὸ στάρει, ἂν εἶναι εὐκόλο, νὰ ἐνεργη-θοῦν ἀμέσως ὅσα εἶχε προτείνει ὁ Γρανίτσας.

Μ' αὐτὲς πάνου κάτου τίς ἐνέργειες καὶ μ' ὅποια ἄλλη παρόμοια νὰ ξαλαφρωθῇ ὁ λαὸς τῆς παλιάς Ἑλλάδας καὶ δὲ θὰ φορτωθῇ ὑπέρμετρα ὁ λαὸς τῆς Νέας. Κι ὄχι μόνο δὲ θὰ φορτωθῇ, παρὰ καὶ θάνυ- ψωθῇ οἰκονομικὰ, πρᾶμα πολὺ σπουδαῖο, ἂν θέμε νάχουμε τὴν ἀφοσίωσι τῶν Τούρκων ὑπηκόων μας καὶ τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν λιγοστῶν Βουργαρόφιλων καὶ Ρουμανόφιλων, πού μ' ὄλες τίς προπαγάντες, ἔστω κι ἀναγνωρισμένες ἐπίσημα, δὲν μποροῦν στὸ τέλος, ὅταν κοντὰ σ' ὄσες ἐνέργειες εἴπαμε ἀκολου- θήσουιν κ' οἱ ἀποδέλοισες πού θὰ ἐκπολιτίσουιν τὸν τόπο μας, παρὰ νὰ ἐγκλωπιωθοῦν μὲ τὴν καρδιά τους τὴν Ἑλληνικὴ πατρίδα, πού δὲ θὰ εἶναι πιά παλιά καὶ νέα, παρὰ μιὰ καὶ μονοκόμματη. Εἴθε ὅσα λέμε νὰ μὴ μείνουιν ἀνεμόλογα !